BELED SÛRESİ

Mushaf'taki sıralamaya göre kitabımızın 90., Nüzûl sıralamasına göre 35., Mufassal sûreler kısmının on ikinci grubunun ikinci sûresi olan Beled sûresi Mekke'de nâzil olmuştur. Âyetlerinin sa-yısı 20'dir.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü'ne, O'nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla"

1-2. "Bu, Mekke şehrine yemin ederim ki sen bu şehirde oturmuşsun. 3. Doğurana ve doğurduğuna andol-sun ki: 4. İnsanoğlunu, zorluklara katlanacak şekilde ya-rattık. 5. İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor? 6. Yığın yığın mal tüketmişimdir diyor. 7. O, kimsenin kendisini görmediğini mi zannediyor? 8-9. Biz onun için iki göz, bir dil ve iki dudak var etmedik mi? 10. Biz O'na eğri ve doğru iki yolu da göstermedik mi? 11. Ama o, zor geçidi aşmaya girişemedi. 12. O zor geçidin ne olduğunu sen bilir misin? 13-16. O geçit, bir köle ve esir âzâd etmek, yahut, açlık gününde, yakını olan bir öksüzü, yahut toprağa serilmiş bir yoksulu doyurmaktır. 17. Sonra, inanıp birbirine sabır tavsiye edenlerden, merhametlilerden olmayı tavsiye edenlerden olmaktır. 18. İşte bunlar amel defterleri sağdan verilenlerdir. 19. Âyetlerimizi inkar edenler, işte onlar amel defterleri sollarından verilenlerdir. 20. Onlar her yönden ateşle kapatılacaklardır."

Kur'an-ı Kerîm'in doksanıncı sûresi, yirmi ayet, altmış yedi ke-lime üç yüz yirmi altı harftir. Sûre müşriklerin Resulullah'a düşman ke-silerek O'na karşı her türlü zulüm ve haksızlığı revâ gördükleri bir dö-nemde Mekke'de nazil olmuştur. Fasılası, "dâl, elif, fâ', hâ" harfleridir. İsmini, birinci ayetteki "beled" kelimesinden almıştır. Bütün mekkî su-relerde olduğu gibi; bunda da itikad ve ibadetin sağlamlaştırılması, ahirette hesap ve cezaya imanın perçinleştirilmesi ve iyilerle kötülerin birbirinden ayrılması hedeflenmiştir.

Evet, Mekke döneminin başlarında nâzil olmuş Mekkî sûrelerin karakteristik özelliklerini taşıyan Beled sûresiyle karşı karşıyayız. Ger-çi Mekkî ve Medenî sûreleri konu ve karakter açısından kesin çizgiler-le birbirlerinden ayırmak mümkün değildir. Yâni Mekkî sûrelerin ka-rakteri şudur, Mekkî sûreler şu konuları işler, Medenî sûreler de şun-ları anlatır demek mümkün değildir. Ama bu sûreler genel hatlarıyla birbirlerinden ayrılırlar diyoruz. İşte Mekkî'lerden birisi olan bu sûrede de îmanı, tevhidi yerleştirip kökleştirmek, âhiret konusunu, hesap ve ceza gününe îmanı perçinlemek, îman ve küfredenleri, itaat ve isyan edenleri birbirlerinden ayırmak hedeflenmektedir.

Sûre yine yeminlerle başlamaktadır. Emin bir beldeye, Harem-i şerif beldesine ve orada hıl olan, o beldede oturan, o beldeyi şeref-lendiren kâinatın efendisine yeminden sonra insanın yaratılışına dik-kat çekilir. Sonra güçlerine kuvvetlerine mağrur olarak, Allah'ın kendi-lerine verdiği nîmetlere aldanarak, tüm bu nîmetleri kendisinden bile-rek bu nîmetlerin vericisi olan Rabbine karşı müstağnî davranan, hak-kı kabule yanaşmayan, Allah'ın elçisini ve onun getirdiği hidâyet hedi-yesini yalanlayan şımarık ve nankör insan tiplerine dikkat çekilir. Ya-ratıcılarını anlamaları, yaratıcıları karşısındaki sorumluluklarını anla-yıp O'na kulluğa yönelmeleri için, Ona teşekkür etmeleri için kendile-rine verilen nîmetlere dikkat çekilir. Dünyanın bir dinlenme yeri değil varlığın sebebi olan Allah'a kulluk yeri ve âhireti kazanmak için çalışıp çabalanacak, meşakkat çekilecek, âhiret yurdu için hazırlık yapılacak bir imtihan yeri olduğu anlatılır. İnsanın başıboş ve sorumsuz olma-dığı anlatılarak onun önüne birisi hidâyet, diğeri dalâlet olmak üzere, birisi hak, ötekisi bâtıl olmak üzere iki yol çıkarıldığı ve insanın bu iki yoldan birisini seçme özelliğinde yaratıldığı gündeme getirilerek Allah hakkındaki yanlış inanışlar düzeltilmektedir. Allah'ın sanki hayata ka-rışmayacağını zanneden insanın bu yanlışlarından vazgeçip zor geçi-di aşmak, Allah'a Allah'ın istediği biçimde kulluk yapmak zorunda ol-duğu anlatılmaktadır.

Mekke'de inançlarından ötürü kınanan, dışlanan, enva-ı çeşit zulüm ve işkencelere maruz bırakılan bir avuç insanı teselli adına, şu anda da aynı durumda olan mü'minlerin imdadına yetişme adına gel-miş bir sûre. Sûrenin genel muhtevasını bir daha özetledikten ve â-yetler üzerinde hızlı bir gezinti yaptıktan sonra inşallah âyetlerini tanı-maya geçebiliriz.

Evet, bu sûrede bir önceki sûre olan Fecr suresine bir karşılık verilir. Orada zamanın eşref saatlerine yemin edilip insanın refah ve-ya darlıkla imtihan edildiği: mal hırsı, miras yiyiciliği, yetime ve fukara-ya bakmamak gibi kötü huyları ile âkıbetinin kötülüğü hatırlatılarak; sureye en nihayet nefs-i mutmainne sahibinin iyi kullar arasında cen-net'e gireceğinin bildirilmesiyle son verilmişti. Bir önceki surede me-sajları izleyen bu surede ise mekânların en kutsalı olan Mekke'ye ye-min ve onun fethine işaretle söze başlanılmış; insanın meşakkatlerle içli dışlı yaratıldığı beyan buyurulmuş; köle azat etmenin, açlık zama-nında yedirmenin İslâm'ın matlubu olduğu ve aynı zamanda bunun, yukarıda zikri geçen nefs-i mutmainne'nin bu hayırlı sonuca varabil-mesi için gerekli olduğu gösterilmek istenmiştir.

Surede en önemli yer, sureye adını veren "Beled"' kelimesi ile onu kayıtlayan hill kelimesidir. Sure kasemle başlıyor. Bu kasemde Kur'an insan hayatının değişmez gerçeklerine temas ediyor: "Şu bel-deye yemin ederim ki, sen bu beldede oturmuşsun." (1-2). Buradaki beldeden murat, Mekke'dir. Allah'ın haremgâhı, yeryüzünde Allah için inşa edilen ilk ev. "Muhakkak ki, insanlar için kurulan ilk ev, mübarek ve âlemlere yol gösteren (Kâbe)dir." (Ali İmrân, 3/96). Burası bir em-niyet ve huzur sığınağı olmak için kurulmûştu. Bu mübarek evin ağacı da kuşu da canlı olan her şeyi de haramdır; el sürülemez. Ayrıca bu ev Araplar'ın atası ve bilcümle müslümanların manevi babası Hz. İs-mail'in babası Hz. İbrahim (a.s.)'in evidir.

Yüce Allah sevgili Peygamber'ine ikramda bulunarak onu ve oturduğu beldeyi hatırlatıyor. Belde, bu özellikleriyle ayrı bir hürmet, ayrı bir şeref ve azamet kazanıyor. Müşrikler ise bu mübarek evin hürmetini çiğniyor, orada Peygambere ve müslümanlara işkence edi-yor ve onları öldürmek istiyorlardı. Halbuki bu ev şerefli bir evdi. Hz. Peygamber'in orada ikamet etmesi de şerefine şeref katmıştı. Onlar bu hürmeti ve azameti göstermek şöyle dursun; ayaklar altına bile alıyorlardı. Böylelikle Hz. İbrahim (a.s.) dininin sahipleri olduklarını id-dia eden müşriklerin iğrenç ve çirkin durumu ortaya çıkıyordu.

Sonra,doğana ve doğurulana kasem edilmesi, dikkatlerimizi bu varlığın merhalelerinden bir merhalenin yüce değerine ve oradaki sonsuz hikmete yüce sanata çekmektedir. Bu merhale doğup çoğal-ma merhalesidir. Annenin ve doğan yavrunun doğumun başlangıcın-da katlandığı zahmetlere, gelişen varlığın büyüyüp mukadder olan noktaya ulaşmasına dikkatler çekilmektedir. Bu kasem,insan denilen varlığın hayatındaki değişmez bir gerçek üzerine yapılmaktadır; "Biz insanı gerçekten meşakkat içinde yarattık." (4) Meşakkat ve zorluk, zahmet ve yorgunluk,savaş ve mücadele içerisinde. Nitekim bir başka sûrede; "Ey insanoğlu, sen Rabbin için çalışıp çabaladın. Artık mutla-ka O'na kavuşacaksın. " (İnşikâk,6) buyurulmaktadır.

İlk hücre, zorlayıp çabalamadan, çırpınıp yorulmadan hayatı ve beslenmesi için Rabbi'nin izniyle gerekli şartları bulmadân ana rahminde karar kılamaz. Karanlık dünyadan çıkıncaya kadar sürekli bir çırpınış içerisindedir. Annenin kanından emebildiği kadarını emer. Annenin tattığı yemeklerin özünü alır. Rahim denilen küçük âlemden çıkarken boğulurcasına baskı ve sıkıntılara maruz kalır. Ve bu andan itibaren en büyük yorgunluk ve zahmet başlar. Dişlerinin çıkış anı bir zahmettir. Boyunun uzayışı bir zahmettir. Sabit adımlarla ilerleme bir zahmettir. Öğrenim bir zahmet, düşünce bir zahmet, kazanılan her tecrübe bir zahmettir: Bilahare yollar ayrılır. Kimi akîdesi ve davası için zahmetlere katlanır, kimisi de şehveti ve menfaati için... Birinin yorgunluğunun sonu Cennet, diğerinin ise Cehennem... Ama hepsi yükünü omuzuna alır, taşır; Rabbi'ne ulaşıncaya kadar basamak ba-samak merdivenleri tırmanır. Ama oraya varınca en büyük acı müc-rimlerin; huzur ise müminlerin olur.

"Yoksa kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor? (5)" "Yığın yığın mal tüketmişimdir, diyor. "(6) "O kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor. "(7) İşte meşakkatler içerisinde yetişen insan, hesaba çekilmeyeceğini, tüm yaptıklarının kendisine kâr kalacağını sanıyor. Azgınlık ve zalimlik ediyor. Şunun bunun malını alıyor, çalı-yor; biriktiriyor; ahlâksızlık ediyor, haddi aşıyor; korku nedir, çekinme nedir bilmiyor, infak'a çağrıldığı zaman " yığın yığın mal tüketmişim-dir" diyor (6). Allah'ın murakabesinin üzerinde olduğunu ilminin çepe-çevre kuşattığını unutuyor mu? (7)

Daha sonra sure, kendisine bunca nimetler verilen insanın nankörlük ederek cimrice davrandığını; Allah için infaka davet edildi-ğinde, kendisiyle Cennet arasındaki engelleri kaldırmaya çağrıldığın-da ".. o sarp geçidi aşmaya girişemedi"ğini, (11) malından fedakârlık ederek muhtaçlara vermediğini, Allah için köle azat etmeye katılmadı-ğını ifade ediyor: "Bilir misin sen o sarp yokuşun ne olduğunu? O ge-çit, bir kul azat etmektir. Yahut şiddetli bir açlık gününde yemek yedir-mektir. "(12,13,14) "Sonra da iman edenlerden, birbirine sabır tavsiye, merhameti tavsiye 'edenlerden olmaktır. " (17) diyerek, insanın mal ile nasıl imtihan edildiğini veciz bir şekilde ifade etmektedir.

Neticede Allah'ın ayetlerini tasdik edip iman edenler sıfatını kazananların amel defterleri sağından verilenler olduğunu (18), aksi-ne Allah'ın ayetlerini inkâr edenlerin kitaplarının sollarından verileceği ve onların, üzerlerine ateşin kapılarının sımsıkı kapatılacak olan mut-suzlar olduğu ifade edilmektedir. (19, 20) Bu mukaddimeden sonra İnşallah sûrenin âyetlerini tek tek tanımaya çalışalım.

1. "Bu beldeye, Mekke şehrine yemin ederim ki;"

Kur'an'ın bu bölümünde Mevlâ Mukaddes bir bölgeyi anlatır. Fecr sûresinde zamanın en mukaddes bölümüne yemin eden Rab-bimiz burada da mekânın en mukaddes bölümüne yeminle söze başlar. Zaman ve mekânın ilk döneminden, Hz. Adem'den bu yana insanlar karşısında İblis yoluyla Adem yolunun her zaman durduğunu anlatır.

Cenab-ı Hakk, Fecr sûresinde zamanın mübarek dönemine dikkat çekmiş, zaman boyutunu anlatmıştı. Burada ise mekân boyutunu anlatıyor. Temel beldeyi, odak noktayı anlatıyor. Fecr'de sabahı, fecri, bayramı, özgürlük dönemini anlatmıştı, burada da mekânın en mübarek yerine yemin ederek, kutsal mekânı anlatır. Allah bir şey üzerine yemin etmişse bundan o şeyin büyüklüğünü ve o yeminden sonra ortaya konan şeyin büyüklüğünü anlıyoruz.

Hayır hayır, bu beldeye yemin olsun ki! Yani önceden bir konu tartışılıyordu da Rabbimiz o tartışmaları keserek [3] hayır hayır, durum öyle değil, iş sizin bildiğiniz gibi değil, vazgeçin bu anlayışlarınızdan, değiştirin bu inanışlarınızı buyurmaktadır. Ya da buradaki [3] yı lay-ı nafiye kabul ederek ***"Bu beldeye yemin etmiyorum ki"*** şeklinde anlaşılacaktır**.** Yemine bile gerek duymuyorum ki, yemine ne gerek var? Siz bu beldeyi biliyorsunuz zaten! demek gibi farklı bir yemin türüyle yemin ediyor Rabbimiz.

Rabbimizin üzerine yeminle söze başladığı bu belde Mekke şehridir. Kitabımızın başka bir âyetinin ifâdesiyle ***"Ümmü'l Kurâ"*** şehirlerin anası, ana kent denen temel, asıl, esas olan, yani hepsinin, tüm şehirlerin anası olan bir şehir… İnsanlığın ilk merkezi, şehirlerin ilk merkezi olan Mekke'ye yemin ediyor Rabbimiz. Kâinatın efendisine doğum yeri, dâvetinin merkezi, vahyine iniş yeri yaparak Rabbimiz şereflendirdiği Mekke şehrine ve kendisinin de Beytinin bulunduğu Harem bölgesine yemin ediyor. Madem ki Rabbimiz mekânların en şereflisi, en kutsalı olarak bu beldeye yemin ediyor, öyleyse bu beldenin bizim hayatımızdaki önemi çok büyüktür. O halde biraz tanıyalım bu beldeyi.

Şehrin çok yakınında Arafat diye bir merkez vardır. Arafat "Arafe" kökünden gelir. İrfanın merkezi, bilgi merkezi, bilgiye ulaşma merkezidir burası. Hacca gidilince bir süre burada vakfe yapılır. İrfana, bilgiye ulaşmak üzere burada bir süre durulur. Bunun mânâsı şudur: Kulluk için önce mârifet, bilgi gerekir. Bilgisiz kulluk mümkün değildir. Dünyanın neresinde olursa olsun, mü'minin, Allah'a Allah'ın istediği kulluğu icra edebilmesi için kulluk bilgisine ulaşması gerekmektedir. Onun içindir ki mutlaka durup bir süre ilme zaman ayırmalıdır. İşte Arafat'taki vakfe bunu anlatır. Mü'min irfana ulaşma, kulluk bilgisini elde etme makamındaysa o anda Arafat'ta bulunmaktadır. Mü'min Kur'an'la, sünnetle, vahiyle beraber olarak bilgi sahibi olacak. Bilgi nedir? Bilgi

ya ilimdir, ya zandır. Hayatta geçerliliği olan, hayata intibakı olan, amele dönüştürülen, yani insanı amele sevk edene ilim, öbürüne de zan diyoruz.

Arafat'ta irfana ulaştık. Peki hep bekleyecek miyiz burada? Yani hep ilim mi öğreneceğiz? Hayır, bir süre sonra Arafat'tan Meş-ar'e hareket edilir. Peki Meş'ar nedir? Meş'ar, bilginin şuura dönüştürüldüğü, bilginin amele döküldüğü merkezdir. Bilginin hiçbir işe yaramayan kuru bir bilgi olmaktan çıkarılıp şuura ve amele dönüştürüldüğü merkezdir. Arafat'ta elde edilen bu bilgiler sonra Meş'ar'de şuur haline gelmeli, amele dönüşmeli, yani bu bilgiler bizim olmalıdır. Onun içindir ki Arafat'ta uzunca durulmaz, uzun süre beklenilmez. Buradan hemen Meş'ar'e hareket edilmelidir. Uzun süre ilim öğrenelim, ilimde şu noktaya ulaşalım da ondan sonra amele başlayalım yok. Hemen Meş'ar'e hareket edilir. Zaten hep hareket halinde değil miyiz mezara doğru?

Meş'ar'de şuurlandık, yani öğrendiğimiz bilgiler amele dönüşerek bizde şuur haline geldi. Bir şey öğrendik, onu hemen kendimize mal etmek, onu derhal uygulamaya koymaktır şuur. Meselâ namazı öğrendik, o anda biz Arafat'tayız. Bu bilgimizle hemen amele koşarsak Meş'ar'deyiz. Bundan sonra da Mina'ya hareket edilir. Mina, kurban kesme, kurban etme mahallidir. Yani Arafat'ta öğrendiğimizi Meş-ar'de uygulamaya koyunca karşımıza çıkabilecek tüm engelleri kurban edecek bir noktaya gelebilmişsek, biz o anda Mina'dayız demektir. Ne tür engeller çıkabilir karşımıza? Dükkan, meslek, okul, toplum, moda, âdetler, töreler, ağa, patron gibi kulluğumuzun karşısına ne tür engeller çıkarsa çıksın onların tümünü kurban edebilecek bir noktaya gelebilmişsek Mina'dayız demektir.

Meselâ tepeden tırnağa örtünmeniz gerektiğini, Allah'ın sizden böyle bir kulluk istediğini öğrendiniz. Bu kulluk bilgisine ulaştığınız makam sizin için Arafat'tır. Siz o anda Arafat'tasınız. Hemen buradan Meş'ar'e hareket ettiniz. Yani öğrendiğiniz bu bilgiyi şuura dönüştürüp hemen tepeden tırnağa örtündünüz. O anda siz Meş'ar'dasınız demektir. Eğer icra ettiğiniz bu kulluğunuzun karşısına çıkacak baba, ana, koca, âdetler, töreler, çevre, moda ve toplum, okul ve diploma gibi çıkabilecek engellerin tümünü kurban edebiliyorsanız, o zaman siz Mina'dasınız demektir.

Veya meselâ Kur'an'ı, sünneti tanımanız gerektiğini, onları tanımadan Allah'ın istediği gibi bir Müslümanlığın gerçekleşmeyeceğini mi öğrendiniz? Birine İslâm'ı ulaştırmanız, Kur'an'ı ulaştırmanız gerektiğini mi öğrendiniz? Bu bilgiye ulaştığınız yer, yurt, makam, mekân sizin için Arafat'tır. Siz o anda Arafat'tasınız. Vahiyle öğrendiğiniz bu kulluk bilgisini mutlaka yapmanız gerektiğine inanıp onu şuur haline getirin. Onu kuru bir bilgi olmaktan çıkarıp gereğini yerine getirmeye, amele dönüştürmeye çalışın. İşte bunu becerdiğiniz makam sizin için Meş'ar'dır. Bu bilgiyi şuur haline, amel haline getirin ve bu

uğurda her şeyinizi kurban etmeye hazır hale gelin. Yani Mina'da, kurban kesme mahallinde, ya da kurban etme makamında bulunun.

Eğer bunu becerdiyseniz o zaman buyurun Kâbe'ye. Hacda böyle Arafat'la başlayan Mina ile son bulan bir yay çizildikten sonra farz olan tavafı yapmak üzere Kâbe'ye gelinir. Bunu beceren kişi, Allah'ın Beytine girmeye hak kazanmış, Allah'ın konuğu olma şerefine ermiş demektir.

Şimdi de bu mukaddes beldenin, Mekke şehrinin içinde bulunan Beytullah'ın içindeyiz. Öyle bir Beyt ki, yeryüzünde ilk inşa edilen oydu:

"Doğrusu insanlar için ilk kurulan ev, Mekke'de, dünyalar için mübarek ve doğru yol gösteren Kâbe'dir."
(Âl-i İmrân 96)

"Biz beyti (Kâbe'yi) insanlar için toplanma, sevap kazanma yeri ve emniyet kıldık."
(Bakara 125)
"Hatırlayın, İbrahim demişti ki: "Rabbim burasını emin bir belde kıl! Ahalisinden Allah'a ve âhiret gününe îman edenleri çeşitli meyvelerle rızıklandır" diye dua etmişti."
(Bakara 126)

Burası, atamız İbrahim'in, "Ya Rabbi bu belde emin olsun! Emniyette olsun. Yerden ve gökten gelebilecek her türlü belâ ve musîbetlerden emin olsun. İnsanların birbirlerini yediği, zulümlerle haksızlıklarla birbirlerini yok etmeye çalıştığı, birinin diğerine hak tanımadığı bir dünyada yaşadıkları dönemlerde bile bu belde emin olsun, emniyetin sembolü olsun. Bu beldede insanlar huzur içinde yaşasın!" diye dua ettiği kıblemizdir.

"Orada apaçık deliller vardır; kim oraya girerse, güvenlik içinde olur."
(Âl-i İmrân 97)

Orada Makam-ı İbrahim vardır, siz oradasınız ve emniyettesiniz. Peki ne demek Makam-ı İbrahim'de olmak? Makam-ı İbrahim'de olmak, onun makamında, onun konumunda olmak demektir. Değilse İbrahim makamı orada şöyle on, on beş kişinin ancak sığabileceği bir mekân değildir. Çünkü kitabımızın bir başka âyetinin beyanıyla oraya girenler emniyettedir. Şimdi orada o mekâna on, on beş kadar insanı sığdırıp onları emniyete aldık, diğerleri için ne diyeceğiz? Onlar emniyette değiller mi diyeceğiz? Nasıl anlayacağız bu İbrahim makamını?

Şu anda ben baba makamındayım, şu anda ben koca makamındayım, emretme, nehy etme makamındayım gibi bir ifade kullanılır. Babalığın, kocalığın mekânsal olarak bir makamı, koltuğu olmaz değil mi? Ben şu anda baba olma sorumluluğundayım, ben şu anda koca olma sorumluluğunu taşıyorum demektir bu. İşte İbrahim makamında olmak ta bu mânâdadır. Yani ben İbrahim makamındayım, ben İbrahim'in yükünü yüklenme, O'nun sorumluluğunu taşıma, O'-nun misyonuna sahip çıkma, O'nun gibi olma makamındayım demektir.

Eğer o makamdaysan onun yaptığını yapacaksın. Ne yaptı İbrahim (a.s.)? Onun yaptıklarının tamamını şimdi burada anlatma imkânımız yoktur. Kur'an'da Rabbimiz uzun uzun onu bize anlatır. Kur'-an'ı okudukça onu öğreneceğiz inşallah. Ama sadece buraya ilişkin olarak diyecek olursak: O, Allah'a kulluğuna engel olan oğlu bile olsa onu Allah adına kesmeye yatırdı. Biz de Allah'a kulluğumuza engel olan her şeyi, baba, ana, karı, koca, çevre, nefis, dükkan, okul, doktora, diploma, makam, mansıp neyse, Allah'a kulluğumuza engel olan ne varsa hepsini kesme adına yatırabiliyor muyuz? İşte biz Makam-ı İbrahim'deyiz demektir. Başka ne var orada?

Sonra Hz. Adem'den bu yana hiç yalnız kalmayan bir amele yürüyoruz: Tavaf. Tavaf, emre âmâde beklemek, kulluğa hazır beklemek demektir. Rabden gelecek emir ve nehiy her neyse kabulüm demektir. Rabbin kapısının eşiğinde: "Lebbeyk ya Rabbi! Lebbeyk ya Rabbi! Buyur ya Rabbi! Bir arzun mu var ya Rabbi! Bir emrin mi var ya Rabbi! Ben buradayım! Ben senin kapının eşiğindeyim! Ben senin emrine âmâdeyim ya Rabbi" diye emir mahallinde hizmet mahallinde, kulluk makamında dolaşmak, beklemek demektir. Hani bakanların, müdürlerin kapılarının önünde emre âmâde bekleyenler, zile basar basmaz: "Buyurun efendim! Emredersiniz efendim! Bir arzunuz mu var efendim!" diye hizmete koşarlar ya, işte onlardan daha büyük bir şevkle ve istekle Rahmân'ın beytinin eşiğinde, O'nun rızasına koşmak demektir.

Tavafta sadece yürünür. Rahmân'ın Beytinin etrafında yürünür. Öyleyse hac'ta üç şey yapılır: Birisi Arafat'ta duruş, diğeri Müz-delife'de yatış, öbürü de Kâbe'nin avlusunda yürüyüş. Arafat'ta duran, Müzdelife'de yatan kişi burada da yürüyecektir. Tavaf adına yürüyecek. Zaten bizim tüm hayatımızda yaptığımız da bu üç şeydir. Tüm hayatımızda biz bu üç şeyi yaparız. İşte bize maket bir hayat olarak sunulan ömürlük bir ibadet olan haccda da Rabbimiz Arafat'ta durmamızı, Müzdelife'de yatmamızı, Kâbe'de de yürümemizi emrederek tüm hayatımızın örneğini sunmaktadır.

"Ey kullarım! Tüm duruşlarınız Arafat'taki gibi olsun! Tüm duruşlarınız bilgiye, irfana ulaşma adına olsun, sakın boş oturmayın. Tüm yürüyüşleriniz Kâbe'nin avlusundaki, Rabbinizin huzurundaki yürüyüşleriniz gibi olsun. Tüm yatışlarınız da günaha girmeden Müz-delife'deki yatışlarınız gibi olsun. Her an

Allah huzurunda olduğunuzun şuurunda olun. Hep Allah kontrolünde bir hayat yaşadığınızın bilincine erin!”

Rabbinin huzurunda yürüyorsun. Allah beytinin eşiğinde tavaf ediyorsun. Ama şunu hiçbir zaman unutmamalısın ki, sen bu hareketi ne başlatansın ne de bitirensin. Yani sen bu konuda, kulluk konusunda, tavaf konusunda ne ilksin, ne de sonsun. Bu hareket seninle başlamamış ve seninle de bitmeyecektir. Başlatan başlatmış bu hareketi, sen de bir yerinden katılıp devam edeceksin. Başka ne var o mübarek beldede?

Kâbe’nin hemen yakınında Zemzem var. Zemzem, rızık konusunu anlatır. Rızkın Allah’tan olduğunu, Rezzak’ın sadece Allah olduğunu anlatır. Sonra Safa ile Merve ve bu ikisi arasında sa'y var. Zemzem, aramak, rızık aramak için çalışma zemini, çalışma kuralı anlatılır burada. Safa ile Merve arasında sa’y edecek, rızık arayacaksın. Ama sadece Safa ile Merve’yle sınırlıdır bu arayış. Yani her yerde çalışmayacaksın, her yerden kazanmayacaksın. Bu işin bir hududu, bu işin durulacak sınırları vardır. Safa’yı öteye, Merve’yi de beriye aşmamak lâzımdır. Allah’ın belirlediği haram-helâl sınırlarını aşmamak lâzımdır.

Sonra dönüp dolaşıp karşısında sürekli beraber olacağımız, gözümüzü onunla sevindireceğimiz Kâbe var. Çünkü bu bina hidâyet kaynağıdır insanlar için. O bizi hidâyete götürme özelliğine sahiptir. Niye engellenir öyleyse insanlar oradan bilmiyorum. Kâfirler neyse, mü'minler bile engelleniyor şimdi ondan. Kâbe yerde insanın Allah’la irtibatının ilk merkezidir. Hz. Adem’le Havva’nın ilk buluşma yeridir. Hz. İbrahim, oğluyla kaidelerini yükseltmiştir.

İşte Rabbimiz bu beldeye yemin ediyor. Rabbimiz bu beldeyi göklerin ve yerin yaratılışından beri emin ve mübarek kılmıştır. Allah’ın Resûlü bu hususu bir hadislerinde şöyle anlatır:

“Allahu Teâlâ bu beldeyi, gökleri ve yeri yarattığı gün haram kılmıştır. Kıyâmete kadar onun haramlığı Allah’ın haram kıldığı şekilde devam edecektir.”

Bu beldeyi tanıyın ki o beldede Nebiler Nebisi, Efendiler Efendisi doğmuş, büyümüş. Doğmadan babasını kaybetmiş, doğduktan kısa bir süre sonra annesini kaybetmiş, orada Peygamber olmuş. Vahyin ilk geldiği yerdir orası. İnançlarından dolayı insanların boyunlarına ip takılıp sokaklarında sürükletildiği, kimilerinin kızgın kumların altında işkencelere maruz bırakıldığı, evinden çıkamasın diye peygamberin evinin önüne dikenlerin atıldığı, pazarlarında panayırlarında aman bunu dinlemeyin diye adım adım bir gölge gibi Ebu Leheb ve benzerleri tarafından takip edildiği, Taif’ten kan revan

dönerken Mut'-im'in emanında ancak girebildiği, Şi'bi Ebi Talib'de karantinaya alın-dıkları, boykotlara maruz bırakıldıkları, her santiminde Rasulullah ve ashabının izlerinin, eserlerinin bulunduğu bir şehir…

"Dişsiz mi biri, onu kardeşleri yerdi" diyen şairin anlattığı gibi insanların Kâbe'nin etrafında çırılçıplak tavaf ettikleri, kapıları yok, kapı kolları yok, arabaları, garajları yok, çadırların, hurma liflerinin ev diye insanlara hizmet verdiği bir Mekke. İşte Rabbimiz bu şehre yemin ediyor. Bu beldeye yemin olsun ki:

2. "Yemin olsun ki sen bu şehirde oturmaktasın."

Bunun birkaç mânâsı vardır:

1. Mekke şehrine yemin olsun ki sen bu şehirde mahalsin! Senin mahallen burasıdır, burada oturmaktasın sen. Sen orada iken, sen orada oturuyorken bu beldeye yemin olsun ki!

2. Ya da sen bu beldede görülüyorsun. Helâl görülmektesin. Yani bu beldede, haremi emin olan bu beldede hayvanlara bile dokunmak haram iken seni helâl kabul ediyorlar, senin hakkına hürmet etmiyorlar, maalesef senin kanını helâl kabul ettiler. Senin hayat hakkını ihlâl ettiler, senin ve sana inananların kanlarını helâl kabul ediyorlar. Kureyş o beldeye şeref kazandıran, o beldenin şerefini artıran Al-lah'ın Resûlü'nü azgınlıkları ve cehaletleri sebebiyle oradan atmak, çıkarmak, susturmak, yok etmek istiyordu. Halbuki yeryüzünün en şe-refli insanı orada oturuyor ve orayı şereflendiriyordu.

3. Ya da bu belde haram iken, sen bu beldede bir müddet ola-caksın. Yani ileride sana bu haram beldede dilediğini yapmak, kan dökmek helâl olacak Peygamberim. Mekke'nin fetih günü kısa bir müddet Mekke'de kanı heder edilenlerin öldürülebilmesine Rabbin izin verecek, bu hürmeti kısa bir süre için sana helâl kılacak. Gerçekten de Mekke'nin fethi gününde Rabbimiz Peygamberimize bu konuda dilediklerini öldürme izni vermiştir.

4. Ya da bununla Peygamberin o beldeye hulûlü anlatılmış olabilir. ***"Şerafü'l mekân şerafü'l mekîn"*** yani mekânın şerefi, mekînin şerefindendir. Mekânın şerefi o mekânda oturan ehlinin şerefindendir. Mekke'nin şerefi, Rasulullah'ın şerefiyledir. Allah'ın Resûlü şerefli olduğu için Mekke şereflidir. Yani Rabbimiz bu beldenin şerefinin orada oturan Rasulullah'ın şerefiyle ilgili olduğunu göstermek için, bu Beyte saygının Rasulullah'a saygı olduğuna dikkat çekmek için hemen orada oturan Rasulullah'a sözü getirdi. Bu yemin aslında Rasulullah Efendimizin Allah katındaki değerinin üstünlüğüne yemindir. Allah'ın Resûlü bu beldede ikâmet ederken ona ve onun dâvâsına gönül vermiş

bir avuç Müslüman'a eziyet etmenin Allah katında en büyük cürüm oluşuna yemindir.

Müslümanlara eziyet vermek deyince aklıma bir hadis geldi, inşallah burada onu da nakledelim. Hadisi Huzeyfe bin Useyd bize naklediyor.

"Kim yollarında müslümanlara eziyet verirse onların lânetleri o kişiye vacip olur."

Korkunç bir şey. Müslümanların yaşadıkları beldelerin gidiş geliş yollarında kim ki onlara eza verir, eziyet verecek şeyleri bulundurursa, fiiller, hareketler, eşyalar, engeller, manialar koyarlarsa Müslümanların laneti, bedduası onlara vacip olur.

Haydi Müslümanlar beddua edin, haydi lanet edin onlara der gibi korkunç bir gerçek.

Ne dersiniz? Var mı böyle birileri? Keşke olmasın. Yani benim gittiğim yolda, benim yürümeme, benim gitmeme, benim rahatıma, benim huzuruma engel olacak yollarda eza ve cefa var mı? Yok diyebilir misiniz? Böyle bir şehirde yaşamayı hepimiz isteriz elbette. Ama bir bakın kaldırımlara. Engeller var mı dersiniz? Pek çok değil mi?

Oraya buraya tükürenler, süprüntü atanlar, benim geçmemi güçleştirecek bir şeylerini bir yerlere koyanlar, arabalarını, eşyalarını, tezgahlarını, tezgahtarlıklarını. Gözünüzün önüne geldi mi hemen. Peki ama yollara tekrar bakın, hattâ köpekleriyle beni rahatsız edenler. Bir anlamda mesela hamile bir kadın için, cebinde alacak parası olmayan gariban bir kişi için vitrinde görünenler, çeşit çeşit meyvelerinden sebzelerine yiyecekler. Söyleyin rahatsız eder mi yürüyenleri? Canım onlar da yürümesinler öyleyse. Herkes her sokakta yürümesin. Kimse bir yerlere çıkmasın. Bakın sizin yürüyeceğiniz yerlere biri-leri bir şeyler koymuştur. Sizi engellemek için değil de durdurmak için ama. Yani yürümenize eziyet vermek için değil de orada durdurmak için. Siz onu görün orada, gözünüzün içine girsin, sonra siz onu beğenin, imrenin, içiniz kaynasın, cebinize bir el atın, kasanızı kesenizi bir yoklayın, olmazsa kağıt parçalarıyla anlaşma yapabilirsiniz. Yani hemen para vermek zorunda değilsiniz. Şimdi alın, sonra ödersiniz, hayat boyu zaten ödemek zorunda değilsiniz diyenler eziyet vermiyor-lar mı insanlara?

Peki benim ruhum ve hayatım darmadağın olmuyor mu böyle bir hayatın gereği? Benim dimağım durmuyor mu, benim aklım şaşır-mıyor mu? Benim oğlum, kızım, benim hanımım beni şaşırtmıyor mu? Nerdeyse insanlar engeller üretmişler. Aman benim yanımda dur, a-man benim kasanın başında eğlen,

lütfen bana sağıl, sonra nereye gidersen git demiyorlar mı? O yollar hepimiz içinse neden engellenir gidip gelişler? Yani oraya koyduğun eşyayı kaldırabilirsin. Yolları tümüyle kapatsanız da, parçalansanız da, çatlasanız patlasanız da unutmayın ki size ayrılan kadarına ulaşırsınız. Onun bir de bereket for-mu vardı hani. Gidiveriyor kazandıklarınız bir anda unutmayın. Ey la-netten korkması gerekenler yapmayın bunu.

Bir başka hadislerinde de Allah'ın Resulü şöyle diyordu:
"Kim ki yoldan insanlara eziyet verecek şeyleri kaldırırsa bu imandır"

Ama bazen aklıma şöyle gelir. Bir Alaaddin caddesinde bir arkadaşla yürüyorduk. Arkadaşım yolda gördüğü bir taşı alıp şöyle bir kenara koydu ve dedi ki; belki bir müslümanın ayağına takılıp eziyet verir diye böyle yaptım. Ben de dedim ki; yahu bırak, belki bir münafığın ayağına takılır. Çünkü bu toplumda müslümandan çok münafık var dedim. Neyse orası dursun şimdi. Onun için bırakın taşları kaldırmayı, hattâ barikatlar konması gerekir o ayrı. Orada yardımlaşma olmaz. Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşinize yardım ediniz.

3. "Babaya ve oğula, doğurana ve doğurduğuna ye-min olsun ki"

Rabbimiz babaya ve oğula yemin ediyor. Bu konuda da değişik görüşler vardır. Baba Adem (a.s.), oğul da bizleriz, tüm insanlık olabileceği gibi, baba bu mübarek Kâbe'yi inşa eden, bu mübarek Beytin emniyeti için Cenab-ı Hakk'a dua eden, Rasulullah'ın atası, bizim de atamız İbrahim (a.s.), oğul da bu Beytin inşasında onun yanı başında olan İsmail (a.s.) olabilir. Babadan kasıt İsmail (a.s), oğuldan kasıt da Rasulullah Efendimiz olabilir. Veya babayla Rasulullah efendimiz, oğulla da onun yolunun yolcusu olan bizler kast edilmişizdir. Yani babayla kastedilen Allah'ın Resûlü, oğul da onun ümmetidir. Ya da burada kastedilen, her baba ve her oğuldur.

İşte dînin muhatabı bu üç gruptur. Baba, ana ve oğul. Öyleyse biz bu dîni, bu mesajı bu üç grup insana ulaştırmak zorundayız. Dînin muhatabı bu üç gruptur. "Efendim önce öğretmene anlatalım, önce zengine anlatalım, önce elit tabakayı ele alalım." Hayır, böyle bir sıralamaya hakkımız yoktur. Zaten herkes bu üç sınıfın içindedir. Öğretmen de olsa, talebe de olsa, zengin de, fakir de olsa insan ya babadır, ya oğuldur ya da kadındır. Öyleyse bu dîni herkese ulaştırmak, herkesi bu mesajla tanıştırmak ve diriltmek zorundayız.

4. "Muhakkak ki biz insanoğlunu, zorluklara katlanacak meşakkat içinde yarattık."

İşte yeminlerin cevabı budur. Neymiş konu? Niye bu kadar ye-min etmiş Rabbimiz? Bu yeminlerin sonunda söyleyeceği önemli konu neymiş? Şunun

içinmiş bu yeminler: Biz insanı meşakkat içinde yarattık. İşte Rabbimizin bütün bu yeminlerle bizim dikkatimizi çektikten sonra ortaya koyduğu önemli konu budur. Biz insanı meşakkat içinde yarattık. İnsanın tüm hayatı meşakkattir. Babanın sulbünden ana rahmine atılışı meşakkat, ana karnında bulunuşu, karanlıklar için-de kan emerek beslenişi meşakkat, doğarken meşakkat, sonra emzik dönemi, bulûğu, geçim zamanı, kazanması, kazandığını yemesi, yediğini hazmetmesi, hazmettiğini çıkarması, çıkardığını temizlemesi, yazın sıcağında terlemesi, kışın soğuğunda üşümesi, kısacası hepsi meşakkattir.

Yanarken meşakkat, yananları görürken meşakkat, cehenneme gidenleri seyrederken meşakkat, dinin emirlerini yaşamıyorsa me-şakkat, kendisi yaşıyorsa bile yaşamayanları görürken meşakkat, ih-tiyarlarken meşakkat, ölürken meşakkat, kabirde ölüm meleklerinin suali meşakkat, kabir zulmeti meşakkat. Sonra dirilişi meşakkat, Mah-şer, hesap, kitap meşakkat. Sonra istikrar mahalline varıncaya kadar insanın bu meşakkati devam eder. Eğer Allah nasip eder de cennete girerse, hûrilere yaslandığı anda artık tüm bu meşakkatler bitecek ve Allah'ın izniyle huzura kavuşacaktır. Ama Allah korusun da yaşadığı bozuk düzen bir hayatın sonucu olarak eğer cehenneme giderse, düşünülemeyecek boyutta daha büyük meşakkatler içinde bulacaktır kendisini.

Evet insanın hayatı hep meşakkattir. Madem ki yoruluyor insan, bari Allah için yorulsun, değil mi? O zaman karşılığında bir şeyler bulacağız. Ama başka şeyler için yorulduğumuzda, bu yorulmalarımız hepten boşa gidecektir.

Din işinde de hep meşakkat içindedir insan. Bolluk, sıhhat ve meserret zamanında insan hep şükürle uğraşır, sıkıntı, hastalık ve yokluk zamanlarında da hep sabırla meşguldür. Her an Rabbine karşı ibadetlerini, kulluğunu, sorumluluğunu eda ile meşguldür insan. Allah'a karşı kulluk mihneti ile meşguldür sürekli. Açlıkta açlıkla, toklukta toklukla, sıcakta sıcakla, soğukta soğukla meşguldür her an. Aslında dünyada lezzet yoktur. Dünyada lezzet zannedilen şeyler aslında lezzet değil, elemden kurtuluştur.

Meselâ yemekten duyulan zevk aslında zevk değil, açlık eleminden kurtuluştur. Veya giyimde duyulan zevk aslında soğuk ve sı-cak eleminden kurtuluştur. Öyleyse dünyada insanın durumu ya elemdir, ya da elemden kurtuluştur diyebiliriz. Aslında bu durum, bizi yaratanın bizim üzerimizde işleyen yasalarını ve bizi başka bir âleme hazırladığını gösterir. Bu durum bize başka bir âlemin varlığını ispat eder. Sınırsız arzular, sınırlı tatmin yolları, bize bizim hayatımıza cevap verecek bir âhiretin varlığını ispat etmektedir.

İnsan, hayatı itibariyle sürekli bir meşakkat içindedir ve bunu hayra kanalize eden de yaratıcının bizim adımıza gönderdiği hayat programı olan dindir. Bunu en güzel düzene koyan Allah'ın dinidir. Meselâ şu anda,

oturduğunuz mekânda eşyalar dağınık olsa ruhunuz sıkılır değil mi? Ama her şey yerli yerinde ve düzenli olsa insan rahat eder. İşte İslâm eşyayı, varlıkları bu hale getirir. Her şeyi yerli yerine oturtur.

5. "İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?"

Bu zavallı, bu hor, hakir, güçsüz, aciz insan, aczini, hiçliğini unutur da kendine Allah'ın güç yetiremeyeceğini mi zanneder? Öyle mi hesap eder, öyle mi zanneder ki güçler gücüne kafa tutmaya kalkar. Yani kâinat içinde çok küçük, çok basit bir varlık olmasına rağmen kendisini bir şey zanneder de, kâinatın Rabbine, âlemlerin sahibine kafa tutup isyan etmeye mi kalkar? Bu kâinatı ve kendisini yoktan var etmeye güç yetiren Allah'ın kendisine güç yetiremeyeceğini, onun hakkından gelemeyeceğini mi zanneder? Bu, Allah tarafından, Allah yasalarıyla kuşatılmışlığına, Allah yasalarının dışına çıkma imkânına sahip olmamasına rağmen Allah'a karşı küstahlık yapmaya mı çalışır?

Haydi gücü yetiyorsa çıksın bakalım Allah yasalarının dışına. Acıkmamayı, susamamayı, üşümemeyi, tuvalete gitmemeyi, hastalanmamayı, ölmemeyi becersin bakalım gücü yetiyorsa. Bu, Allah ya-salarına boyun bükmüş haliyle Allah'la savaşa tutuşmaya mı kalkışıyor bu nankör insan? Allah'ın Müslüman kullarını yalnız ve korumasız zannedip onları bir kaşık suda boğabileceğini, Allah'ın dinini kaldırabileceğini, Allah'ın âyetlerini, Allah'ın sistemini yok edebileceğini mi zannediyor bu nankör? Allah'ın kendisinden intikam alamayacağını mı zannediyor? Allah'ın kendisine güç yetiremeyeceğini mi zannediyor da:

6. "Yığın, yığın mal tüketmişimdir diyor."

"Muhammed'e, Muhammed'in (a.s.) dinine, dâvâsına karşı ko-yabilmek için, ona düşmanlık yolunda, onun dinini yok etmek uğrunda nice mallar harcadım diyor o bedbaht. İslâm'ın gelişip yayılmaması, Müslümanların çoğalmaması, İslâmî hareketin önünü kesmek için ni-ce yatırımlar yaptık. Bu iş için ne kanunlar çıkarıp bütçeden nice yatırımlar, nice programlar yaptık" diyor o alçaklar. Allah'ın kendilerine güç yetiremeyeceğini, Allah'ın dinini koruyamayacağını mı zannediyor bu hainler?

Kimi Allah düşmanları, paralarını bu yola yatırırlar. İslâm'ın ge-lişmesini önleyebilmek için akıllarınca tedbir aldıklarını zannederler. Aslında bu kuş beyinliler kiminle savaştıklarının farkında değillerdir. Rasulullah ve daha önceki dönemlerde, bu tür kâfirlerin nasıl bir âkıbete uğradıklarını da bilemeyecek kadar cahildir bunlar.

Kâfirler küfürleri istikâmetinde, süfeha takımı da sefahet ve gösteriş için mal harcarlar. Allah yolunda harcanan mallara infak, Al-lah'a düşmanlık ya da Allah'ın hoş görmediği yerlerde gösteriş için harcananlara da ihlâk denir. Birincisi Allah katında değer kazanıp kat kat artırılarak yarın ona en çok muhtaç olduğu bir günde insanın karşısına çıkarılırken, öbürü de tümüyle helâk edilmiştir.

Öyleyse Allah için bir düşünün. Allah'ın verdiklerini nerelerde harcıyorsunuz? Evinizdekileri, üstünüzdekileri, bürolarınızdakileri, dükkanlarınızdakileri, midenize ve toprağa gömdüklerinizi Allah mı istedi? Değilse niye gömdünüz onları? Nerelerde tüketiyorsunuz mallarınızı? Çoğunun ağzı mutfakta, dübürü tuvalette. Birinin 200 kravatı var. 29 ayakkabısı, 40 çantası, 5 televizyonu, yazlık arabası, kışlık a-rabası, bilmem nesi, nesi mevcut… Unutmayın ki bunları nerelerde tükettiği tek tek sorulmadan bir adım bile atamayacak yarın insan.

Bu nankör insan öyle diyormuş: "Ne paralar harcadım be! Ne paralar tükettim be! Ne yemekler yedim be! Bu eller ne paralar gördü be! Bu mideden neler geçti bugüne kadar be! Ne âlemler gördü bu gözler!" Süfeha takımı, bir fakirin karnını doyurmak için değil, bir muhtacın yüzünü güldürmek için değil, sefahat ve gösteriş için mal sarf eder.

Bir de böyle övündüğü, başkalarına duyurduğu için, gösteriş yaptığı için din yolunda, Allah yolunda sarf ettiği malların da boşa gittiğinin beyanıdır bu ifâde. Nitekim bakın bundan sonraki âyette Rabbimiz şöyle buyuruyor:

7. "O, kimsenin kendisini görmediğini mi zannediyor?

"Yani böyle diyen, gösteriş için mal harcayan kişi kimsenin kendisini görmediğini mi zannediyor? Yoksa hesabını buna göre mi yapıyor? Allah kendisini görmedi mi ki yaptıklarını başkalarına anlatıp duruyor? Yani ne yapmaya çalışıyor bu adam? Yoksa mükâfatı başkaları mı verecek ki onlara duyurmaya çalışıyor? Kimin adına yaptı bunları? Kime duyuruyor? Eğer bütün bu yaptıklarını Allah için yapmışsa, zaten Allah onları gördü. Zaten bildi ve onları yazdı Allah. Niye bir de başkalarına sayıp döküyor bu adam?" diyor Rabbimiz. Veya bu nankör insan, kâfir insan Rabbinin kendisini görüp gözettiğini, Rab-binin gücü ve kudretiyle kendisini kuşatıp, kendisine egemen olduğunu bilmiyor mu ki, O'nun dinine, O'nun elçisine karşı amansız bir düşmanlığa cüret edebiliyor?

Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemil'in çok kıymetli bir gerdanlığı varmış, "Bunu Muhammed'e düşmanlığa vakfettim" demişti. "Bunu Peygamberin dinine düşmanlığa vakfediyorum, Onun dininin önüne geçilsin diye bunu fedâ

ediyorum" diyordu. Şimdi de aynı maksatla vakıflar kuranların varlığına şâhit oluyoruz. Malını, servetini, hayatını, varlığını din düşmanlığına vakfedenleri duyup görüyoruz. Seleflerinin âkıbetlerini bilmiyor zavallılar da aynen onların yollarından gitmeye çalışıyorlar.

Bir düşünün, bir bakın, gözünüz yok mu sizin?

8-9. "Biz onun için iki göz, bir dil ve iki dudak var etmedik mi?"

Size iki göz vermedik mi? Ona Allah'ın kâinatta yerleştirdiği görsel âyetlerini görüp, değerlendirip, ibret alarak Allah'ın gücünü, kudretini anlayabileceği iki göz vermedik mi? Onu görsel âyetlere in-tibak edebilecek bir özellikte kılmadık mı? Sorumluluğunda odak nokta olarak onu görür kılmadık mı? Burada kastedilen ya bedenimizdeki şu iki gözdür, ya da biri kalp gözüdür, öbürü de şu gözdür. Allah iki göz verdiğini anlatıyor. Peki acaba niye verdi Allah bu gözü bize? Kur'an okuyasınız diye. Sonra ay, güneş, semâ, arz, insan, ağaç, dağ, taş gibi Allah'ın meşhud âyetlerini okuyasınız, onlara intibak edesiniz diye. Allah onları size hakta kullanasınız diye verdi. Peki nerelerde kullanıyoruz bu gözleri? Olmayan şeyler okumakta, olmayan şeylere bakmakta mı? Bir düşünelim.

"Bir dil ve iki dudak var etmedik mi?"

Bir de dil ve iki dudak vermedi mi Allah O'na? Yani öteki varlıklardan farklı olarak meramını anlatma, konuşabilme özelliği vermiştir Allah insana. İnsanın dışında hiçbir varlıkta yoktur bu özellikler. Sair varlıklardan farklı olarak meramımızı anlatabilecek, karşımızdakine beyan nakledebilecek bir dil ve iki dudak verdi Allah bize. Gariptir ki Allah'ı inkar ederken bile, Allah'a kafa tutarken, yukarıdaki böbürlenmeyi yaparken bile bu nankör insan Allah'ın kendisine verdiği bu dille söylüyor bunu. Allah'ın verdiğini O'nun aleyhinde kullanıyor utanmadan.

Allah, konuşsun, Allah'ın âyetlerini gündeme getirsin, dilini vahyin sözcülüğünde ve kullukta kullansın diye dil ve dudaklar verdi. Ama adama, "Niye kullanmıyorsun bu dilini kardeşim? Niye çoluk ço-cuğuna âyet hadis anlatmıyorsun? Niye çevrendekilere din duyur-muyorsun?" diye sorunca da diyor ki: "Yok ben anlatamam! Hocalar anlatsın efendim! Ben hoca değilim ki? Ben âlim değilim, ben bu işin tahsilini yapmadım ki!" Yemek yemeye gelince açılır o ağız, ama anlatmaya gelince onu Allah hocalara verdi olur. Peynirin küflüsünü, tur-şunun modelini, balın güzelini anlamaya gelince ağız var, ama âyet-hadis anlatmaya gelince ağız yok. Veya ticaretten, paradan, puldan, attan, avrattan, marktan, dolardan, saptan, samandan, siyasetten, seçimden, geçimden

bahsetmeye gelince adam kimseye söz vermez, ama âyet anlatmaya, dinden söz etmeye gelince ağız yok adamda sanki. Ayıp değil mi? Kimi kandırıyorsunuz?

Öyleyse bunları nerede kullandığımızı bir düşünelim. Nerelerde kullanacağımızı bilelim. Allah bütün bu nîmetleri ne için verdi? Biz nerelerde kullanıyoruz, bir muhasebesini yapalım. Hepimize göz vermiş, dil vermiş Allah. Her birimizi bu konuda eşit imkânlarla imtihan ediyor.

Evet biz insana iki göz, bir dil ve iki dudak verdik ve:
10. "Biz O'na eğri ve doğru iki yolu da göstermedik mi?"

Biz onun karşısına necdeyn çıkarmadık mı? Onun karşısına iki tepecik çıkarmadık mı? Necd, necdeyn. İki tepe, iki tepecik. İki tümsek, tümsekçiktir.

Bakın Rabbimiz önce göz dedi, sonra dil dedi, sonra iki dudak dedi, sonra da iki tepeden, iki tepecikten söz etti. Ağızdan, dudaklardan sonra anlatılan bu iki tepenin, ananın göğüsleri olduğu belirtilmiştir. Çocuk kendisine verilen bu ağzı ve dudakları vasıtasıyla annesinin göğüslerinden emecektir. Böyle açıklandığı gibi, bunun doğru yol, eğri yol olduğu da söylenmiştir. Allah insanın karşısına hak ve bâtıl, hidâyet ve dalâlet olarak iki yol çıkarmıştır Öyleyse Kur'an'ı Kur'an'la anlayacağız. Kur'an'ı Kur'an mantığıyla anlamak zorundayız. Kur'an bitti mi burada? Sanki başka âyet yok mu Kur'an'da? Öyleyse öteki âyetlere bakacak ve bu âyetin mânâsını anlamaya çalışacağız. Bakın İnsan sûresi bize şunları anlatır:
"İnsanoğlu, var edilip bahse değer bir şey olana kadar, şüphesiz, uzun bir zaman geçmemiş midir? Biz insanı katışık bir nutfeden yaratmışızdır; onu deneriz; bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağlamışızdır. Şüphesiz O'na yol gösterdik; buna kimi şükreder, kimi de nankörlük."
(İnsân 1-3)

Bakın Rabbimiz burada buyuruyor ki, "Biz insanı katışık bir meniden yarattık ve onu evire çevire deniyoruz, imtihan ediyoruz. İm-tihan için onu gören ve duyan yaptık. Ve bir de biz onu yola hidâyet ettik." Bir yol ki, iki şekilde gidilir. Ya şükredilerek, ya da küfredilerek. Ya Allah'ın yolunun yolcusu, ya da şeytanın yolunun yolcusu olarak gidilebilen bir yol. Ya da aslında yol tektir de, iki tip gidiş vardır bu yol-da. Meselâ bir trafik kurallarına göre gidiş var, bir de keyfine göre gi-diş. Bir o yolun programını, yolu kuran, yolu koyan Allah'tan alarak, Allah'ın istediği biçimde gidiş var; bir de kendi kendine hayat programı yaparak, Allah'ın dinine karşı müstağnî davranarak gidiş vardır.

Çünkü Allah'ın yolunda kurallar var. Bu yolda yorgunluklar, inişler, yokuşlar var. Allah yolunda durulmaması gereken yerler, durulması gereken yerler var. Meselâ öğlen molası verilecek, öğle namazı kılınacak, Cuma molası,

ikindi molası verilecek, Ramazanda ye-me içme molası verilecek, fâiz kokusu gelen yerlerde durulacak, yetecek kadar rızka ulaşılınca durulup başka işlere bakılacak, ilme zaman ayrılacak, Kitap-sünnete vakit bırakılacak, içki sofrasında durulacak, haram bir ilişki karşısında durulacak, cihad ortamında yürünecek, infak ortamında ileri gidilecek gibi… Bu yolda çeşitli duraklarda, çeşitli konumlarda İslâm kişiden bir şeyler ister. Bazen mal geliyor, orada şöyle davran diyor. Bazen malı kayboluyor, bazen çocuğu doğuyor, bazen ölüyor, bazen hasta oluyor, bazen kurban geliyor, bazen kurban olma dönemi geliyor. İslâm yolunun özelliğidir bu. Her yerde, her konumda Allah ondan bir şeyler ister. İnsan hayatının her bir konumunda bu yolun kurallarına uymak, Allah'ın kendisinden istediği gibi bir hayat yaşamak zorundadır.

Öyleyse burada anlatılan iki tepecik, iki yol demektir. Birisi hi-dâyet yolu, ötekisi de dalâlet yoludur. Birisi Allah kurallarına göre gidilen hidâyet yolu, ötekisi de insanın kendi hevâ ve hevesleri istikâmetinde, şeytanların vahiyleri, ya da bir kısım tâğutların, bir kısım yapay tanrılar ve tanrıçaların yasaları istikâmetinde gidilen dalâlet yollarıdır. Allah yarattığı bu insanın karşısına böyle iki yol çıkarmıştır: Necdü'l hayr, necdü'ş şer. Ona bunlardan birisini seçme iradesi vermiştir.

11. "Ama o, zor geçidi aşmaya girişemedi."

Evet demek ki bu nankör insana göz verdik hakkı görsün diye, dil verdik hakkı anlatsın diye, ama şu nankör insana bir bakın ki o Akabe'yi aşamadı. Akabe'nin hakkından gelemedi, üstesinden gelemedi. Akabe'yi ikdiham edemedi. Akabe konusunda başarıya ulaşamadı.

12. "O zor geçidin ne olduğunu sen bilir misin?"

Akabe nedir bilir misin sen? Sen nerden bileceksin bunu! Öy-leyse dinle onu sana anlatayım demektir bunun mânâsı. Bu ifâdesiyle Allah, dinleyin anlatayım öyleyse size Akabe'nin ne demek olduğunu diyor. Yani Rabbimiz burada insanın düştüğü noktayı, arabayı kuma kaptırıp şarampole yuvarlandığı noktayı, bu yolun en tehlikeli yerini anlatacak. Akabe, zor geçit, sarp yokuş demektir. Akabe, kulluk yolunun en zorlu, en zahmetli yokuşudur. Akabe, Allah'ı, İslâm'ı, kitabı, sünneti, kulluğu bilmeyen insanın nefsine zor gelen İslâm yoludur. Kâfirlere, zâlimlere, müşriklere, nankörlere çok zor gelir İslâm yolu. Leyl sûresinde de anlatılacağı gibi, hüsnâyı yalanlayan, tevhidi reddeden, kulluk yapanlara Allah'ın kıyâmet gününde yaptıklarının karşılığını kat kat fazlasıyla vereceğine inanmayan, cenneti reddeden, öl-dükten sonra dirilmeye inanmayan insanlara kulluk yolunun çok zor geleceği anlatılacak. İşte burada da Rabbimiz bu nankör insanın kulluk yolundaki en zor geçidi, en sarp geçidi

aşamadığını anlatacak. Yani Akabe'yi anlatacak ve sonra da bu Akabe'yi aşmanın yollarını gösterecek.

Neymiş Akabe? Neymiş o insanın yan çizdiği, kaçtığı, yüklenmek istemediği, başaramadığı zor geçit?

13-17. "O geçit, bir köle ve esir âzâd etmek, yahut açlık gününde, yakını olan bir öksüzü, yahut toprağa serilmiş bir yoksulu doyurmaktır. Sonra, inanıp birbirine sabır tavsiye edenlerden, merhametlilerden olmayı tavsiye edenlerden olmaktır."

İşte o Akabe, o İslâm'da en zor geçit, kulluğun en zor bölümü, rakabeyi fekk'dir. Rakabe, boğaz, boyun demektir. Fekk de çözmek, gevşetmek, rahatlatmak demektir. Öyleyse rakabeyi fekk, boğazdaki bağı, boyundaki ipi çözmektir. Yani köleleri, köleleşmiş, köleleştirilmiş insanları hürleştirmek, boynu ipli insanların iplerini çözüp onları serbest hale getirmek demektir.

Kelimenin Türkçe'deki ifâdesi birkaç boyutludur: Adamın boynunda ip var ve biz bunu çözeceğiz. Peki ip ne? Boyun ne? Nasıl an-layacağız bunu? Adam esirdir, köledir ve boynunda esaret ipleri, esaret zincirleri vardır. Eskiden köle pazarları varmış. İnsanlar böyle boyunlarında iplerle buralara getirilir ve hayvanlar gibi satılırlarmış. Şu andaki amele pazarları, İşçi bulma kurumu, AET mi, yoksa İ.M.F gibi mi, bilmiyoruz. Onu götüren, karın tokluğuna götürür, çalıştırır ve beslermiş.

Allah Resûlü buyurur ki

"Kim bir köleyi âzâd ederse her bir âzâsına mukabil onun bir âzâsını Allah cehennemden âzâd edecektir. Eline el, beline bel, diline dil, hattâ fercine ferc."

Sahâbeden bir zât bunu duyar duymaz en kıymetli kölesini çağırıp âzâd ediyor. Diyorlar ki, "Yahu bu bin dirhem eder, niye böyle kıymetli bir köleyi bir çırpıda âzâd ettin?" O der ki, "Ben kazanacağımı kazandım."

Sûrenin bu bölümünde Rabbimiz köle azadından söz ediyor ve kulluğun, İslâm yolunun en zor geçitlerden birisi olduğunu anlatıyor. İnsanları hürleştirme, insanları başkalarına kulluk ve kölelikten âzâd edip Allah'a kulluğa kazandırma adına mal harcamanın önemin-den söz ediyor. Bu uğurda mal harcamanın nefislere zor geldiğini an-latıyor. Köle âzâdının önemine dikkat çekiyor.

Kölelik müessesesi tarihe karışalı yıllar oldu, diyorlar. Köle mi var sanki bu devirde? diyorlar. Yaşadığımız hayatta binlerce, belki milyonlarca köle

vardır. Bunu görebilmek için Kur'an, Sünnet gözlüğüyle olayları ve toplumları değerlendirmek gerekir. Öyleyse Kur'an'a göre kölelik nedir, hürriyet nedir, tanıyalım.

"Ancak sana kulluk eder ve ancak yardımı senden dileriz."
(Fâtiha 5)

Ya Rab ben köleyim sana! Biz köleyiz sana! Ancak sanadır kulluğumuz, köleliğimiz! Ancak senin huzurunda eğilir başlarımız! Halbuki İslâm köleliği kökünden kaldıran, köleliğin kökünü kazıyan bir dindir. Ama başkalarına kulluğu, başkalarına köleliği kaldıran ve Allah'a köleliği geliştiren bir dindir. Öyleyse kişi eğer Allah'ın dışında birilerinin, Allah'tan başka bir şeylerin kölesiyse onu o kölelikten kurtarmak ve sadece Allah'a kul, köle yapmak zorundayız. Meselâ Allah'tan başka nelerin kulu, kölesi olur insanlar? Toplumun, paranın, modanın bordronun, kadının, güzelin, makamın, çevrenin, âdetlerin, müdürün, amirin, ağanın, patronun kölesi olur. Yığınlarla varlığın kölesi olabilir insan.

İbadet, kulluk, kölelik, genelde insan hayatını, insanlığın hayatını kapsayan, özelde de bir insanın hayatının en küçük birimi olan bir gününü ve bir gecesini kapsayan zaman dilimi içinde kişinin Allah'ın istediği biçimde, Allah'ın belirlediği hayat programı çerçevesinde hayat sürmesinin adıdır. Hayat sahibi olan insan mutlaka o bir gün ve geceyi yaşayacaktır. Ama bu yaşayış biçimini Allah belirleyecek, yani yaratıcıyı memnun etmek adına yaşayacak ve bu bir gece ve gündüz ibadet olacaktır. Yaratıcı tarafından belirlenmemiş ve yaratıcıyı değil de başkalarını memnun etme adına, başkalarının belirlediği program dahilinde geçirilen zaman da boşa geçirilen zaman demektir. Demek ki ibadet tüm hayatın Allah için yaşanmasının adıdır. Kişi o zamanı kimin adına ve kimi memnun etmek için yaşamışsa ona ibadet etmiş, onun kulu, kölesi olmuş demektir.

Yani kişinin hayatına hakim olan unsur Allah'sa, o, Allah'ın kö-lesidir, başkalarıysa başkalarının kölesidir. Kişinin hayatında etkili var-lık kimse, hayatını kim belirliyorsa, hayatına kim program çiziyorsa, kimin hatırına, kimin yasaları istikâmetinde hareket ediyorsa, unutmayalım ki o kişi onun kulu ve kölesidir. Yani yaptıklarımızın yaptırıcısı kimse, biz onun kulu ve kölesiyiz. Bir bakalım hayatımıza. Bir bakın yaptıklarınıza. Kim dedi de yapıyorsunuz bunları? Elbise şöyle olmalıdır, ev tefrişi şöyle olmalıdır, tül perde böyle olmalıdır, elbisenin yeni şöyle, yakası böyle olmalıdır, ütüsü, paçası, yırtmacı şöyle olmalıdır. Misafire mutlaka şunlar şunlar ikram edilmelidir, hukuk böyle olmalıdır, eğitim şöyle olmalıdır, siyasal yapılanma böyle olmalıdır, tatil, takvim böyle olmalıdır. Ev tefrişi şöyle, kazanma, harcama böyle olmalıdır. Peki kim dedi bunu? Kim dedi diye yapıyoruz bunları?

Allah dedi diye mi yoksa Zerdüşt böyle buyurdu diye mi? Çevre böyle istiyor diye mi? Âdetler, töreler, yönetmelikler bunu emrediyor diye mi? Allah için bir düşünün. Allah için vaziyetinize bir bakın. Acaba şu anda Müslümanların başı Allah'tan başkalarının önünde eğilmiyor mu bugün? Acaba Müslümanlar Allah'tan başkalarına itaat etmiyorlar mı bugün? Allah'tan başkalarından korkmuyorlar mı? Allah'tan başkalarına güven bağlamıyorlar mı? Allah'tan başkalarını Rab, Melik, İlâh ve hakim görmüyorlar mı? Allah'tan başkalarını Rezzak bilmiyorlar mı? İkinci, üçüncü derecedeki Rezzaklarının gazabından emin olmak için Allah'ın arzularını terk etmiyorlar mı? Birilerinin hatırına Allah'ın istediği kılık-kıyafeti terk etmiyorlar mı? Birilerinin ha-tırına Allah'ın istediği alfabeyi terk edip başkalarının alfabesini kul-lanmıyorlar mı?

Birileri hatırına Allah'ın hukukunu, Allah'ın hayat programını terk edip başkalarının yasalarına tabi olmuyorlar mı? Acaba Allah'tan başkalarının kapısında adâlet arayanlar Allah'ın adâletini beğenmediklerinden, Allah'ın emirlerini dinlemediklerinden gitmiyorlar mı? Şu anda Müslümanların camide ayrı bir İlâhları, caddede ayrı bir İlâhları yok mu? Namaz konusunda sözünü dinledikleri ayrı bir İlâhları, hukukları konusunda ayrı bir İlâhları yok mu? Oruç konusunda ayrı bir İlâhları, kılık-kıyafetleri konusunda ayrı bir İlâhları yok mu? Âhiret ko-nusunda bir İlâhları, dünya yasaları konusunda söz sahibi ayrı bir İlâhları yok mu?

İşte kulluk, kölelik budur ve bugün insanlar bir şeylerin kölesidirler. Kimileri yasalarını uygulamaya çalıştıkları tâğutların kuludur, kimileri fısıltılarına, vesveselerine kulak verdikleri, gösterdiği yoldan gittikleri şeytanın kuludur, kimileri aşırı derecede sevip saydıkları dehâlârın, liderlerin kuludur, kimileri Allah yerine oturtup putlaştırdıkları nefislerinin, hevâ ve heveslerinin kulu, kimileri Allah yasaları yerine ikame ettikleri modanın kulu, kimileri Allah'ı darıltma pahasına da olsa uymaya çalıştıkları âdetlerin kulu, kimileri asla karşı gelinmez zannettikleri toplumun, çevrenin kulu, kimileri yönetmeliklerin kuludur. Gerek itikadî anlamdaki, yani gerek teşrî anlamındaki kanun koyma konusundaki kulluk olsun, gerekse bilinen mânâdaki ibadet şeklindeki kulluk olsun hepsi de birdir. Bunların tamamı kulluktur.

İşte görüyoruz nice Müslüman köleler, düğünde topluma köle olma adına nice günahlara girerler. Kızını berbere göndermeli, dünürü göndermeli, geline damada şu kadar elbise alınmalı, geline gelinlik giydirilmeli vs, vs. Bunlar kölelik değil de nedir şimdi? Kölelik değil mi bunlar? Köleler ordusu olmamış mı bu toplum? Bir de fikir dünyasına düşünce yapısına bakın gelinin, yahut damadın. Ne giyinmişler düşünce adına? Neyle örtünmüşler îman adına? Kaç âyetle örtülü gelin ve damat? Değilse Allah korusun, çıplak bunlar. Öyleyse örtelim bunları, örtün onları, hürleştirin onları, kurtarın âdetlerin, çevrenin,

törelerin kulu, kölesi olmaktan. Kurtarın bu insanları yönetmeliklere kulluktan. Kurtarın bu insanları Allah'la, Allah'ın arzularıyla çatışan modaya kulluktan. İşte burada anlatılan köle âzâdı budur. İşte burada anlatılan, insanların boyunlarındaki Allah'tan başkalarına kulluk ve kölelik iplerini çözmek ve onları sadece Allah'a kul, köle haline getirmektir.

Meselâ bakın şu bizim toplumda pijama diye bir giysi var. İnsanların huzuruna çıkamazsınız onunla. Camiye gidemezsiniz o kıyafetle. Ama gidip görenleriniz biliyorlar ki Allah'ın evinde, Kabe'de, Allah'ın kulları istediği gibi giyiniyorlar. Orada şu sizin insanların karşısına çıkamadığınız kılık-kıyafetle dolaşmaktadır insanlar. Allah'ın evinde böyledir ama insanların evinde giyinemiyorlar insanlar bu kıyafeti. Sormak lâzım şimdi: Neden giyinemiyoruz onu? Toplumun ayıplaması mı önemli, yoksa Allah'ın ayıplaması mı? Toplumu mu hesap ediyoruz yoksa Allah'ı mı? Kime kulluk ediyoruz? Topluma mı, Allah'a mı?

İşte âyet-i kerimede geçen boyundaki ipleri çözmenin anlamı budur. Öyleyse ulaştıralım bu insanlara kulluk bilgisini de onların boyunlarındaki çevreye, âdetlere, modaya, yönetmeliklere, ağaya, patrona kulluk iplerini çözelim. Ulaştıralım bu insanlara vahyi de, bu insanları Allah'tan başkalarına kulluktan, kölelikten kurtaralım. Biz onlara gidip Allah'ı tanıttıkça, bu insanlar Allah'tan başkalarının Rabb olamayacaklarını, Allah'tan başkalarının asla kulluğa, köleliğe lâyık ol-madıklarını tanıyacaklar, bilecekler, kalplerindeki, kafalarındaki düğümler çözülecek ve Allah'a giden yolları açılacak. Vücutlarındaki kü-für hücreleri ölecek ve îman hücreleri kuvvetlenecek. İşte âyet-i kerimede Rabbimiz bunu anlatıyor ve bizden bu zor geçidi aşmamızı, in-sanları hürleştirme yolunda rahatlarımızı terk edip, zamanlarımızı fe-dâ edip, mallarımızı bu yolda harcayıp îman iddiasında sadakatimizi ortaya koymamızı istemektedir.

Ama bakıyoruz ki bugünkü zilli eğitim ve bu eğitimin eğiticileri, öğretmenler, müdürler, babalar, analar bu körpe dimağlara vahyi ulaştırarak onların kafalarındaki, boyunlarındaki Allah'tan başkalarına kulluk düğümlerini çözmekten daha çok, düğüm vurma adına uğraşıyorlar. Düğümleri çözme adına değil de düğüm vurma, düğümleri ço-ğaltma adına eğitim veriyorlar. Öyle değil mi? Bizde, şu bizim eğitim sisteminde çocuğa verilen her şey ona bir düğüm daha ekleme adınadır. Onun çevreye kulluk düğümlerini çoğaltma adınadır.

Aman oğlum çevrene uyum sağla! Aman oğlum sana öğretilenleri iyi belle! Aman oğlum topluma karşı gelme! Aman oğlum şunları oku! Önce şunları şunları öğrenmelisin! Aman yavrum önce şunları sevip saymalısın! Çevrene uyum sağla! Aman oğlum şu okulda oku! Aman oğlum daha çok para getirecek okulları seç! Aman oğlum bilgisayar öğren! Aman oğlum el âleme

muhtaç olma! Aman oğlum ileri gitme! Aman oğlum kendini tehlikeye atma! vs, vs…

Böylece sadece Allah'ı dinlemesi, sadece Allah'ın dediklerini yapması, sadece Allah'ın çektiği yere gitmesi öğütlenmesi gereken çocuklarımızın boyunlarındaki kulluk iplerini çoğaltmaya, daha çok ki-şiyi dinlemeye teşvik ediyoruz.

Veya bir başka kölelikten söz edeyim size. Bugün bir insan 300 milyonla geçinir değil mi? Eğer içkici, zinacı, kumarcı, modacı de-ğilse. Pislikten hoşlanan birisi değilse geçinir değil mi? İşte pek tabii geçinenleri görüyoruz. Şimdi farz edin ki bir adam 30 yaşında ve bu adamın 40 sene daha yaşayacağını farz edip, adamın yaşayacağı her bir ayına 50 milyon, hattâ 100 milyon ayırıp bu parayı altına çevirip bir kenara koysak. Desek ki, "Bak senin önünde yaşayacağın 40 yıllık paran burada hazır. Her ay altına endeksli olarak gelip buradan ala-caksın." Ne yapar bu adam? Bu adam yine de rahat durmaz değil mi? Ne olur ne olmaz? Harp olur, darp olur aç kalırım, iki günlük ömre dört günlük nafaka gerekir diyerek yine koşturmaz mı bu adam? Peki kölelik değil de nedir bu? Şu anda insanların hepsi böyle değil mi?

Yani zengini de, fakiri de köle gibi koşturmuyor mu? Hattâ na-mazlarını bile terk edercesine, ilmi terk edercesine, çocuklarının, hanımlarının eğitimlerini terk edercesine herkes yiyemeyecekleri paraları, oturamayacakları evleri toplamak peşinde değil mi şu anda? Öy-leyse köle dolu bir toplum değil mi bu toplum? O halde bu toplumda köle var mı yok mu tartışmasına girmeden, bu sûrenin bugün anlatılmasına gerek var mı yok mu? Cehaletini, köleliğini açıkça ortaya koy-madan, içinde kendimiz de olmak üzere bu insanlara vahyi sunarak, Kur'an ve sünneti ulaştırarak bu insanları hürleştirmek zorundayız. Boyunlarındaki her şeye kölelik iplerini koparıp sadece Allah'a kul, köle haline getirmek zorundayız. İşte bu dinin en zor geçitlerinden birincisi budur. Başka?

Yahut ihtiyaç zamanında, açlık gününde akrabalığı olan yetimi, bildiğin, tanıdığın, haline muttali olduğun yetimi doyurmak.. En ya-kınındakini, bildiğin yetimi gözetmek. Yahut da toprağa bulanmış, sı-fırı tüketmiş miskini doyurmaktır. Gerek toplumda âkıl bâliğ olmadan babalarını kaybetmiş gerçek yetimleri, gerekse babaları, anaları başlarında olduğu halde dükkana, tezgaha, paraya, pula köleliklerinden dolayı eve sarhoş girip çıkan, çocuklarıyla ilgilenecek vakit bulamayan, onlara hiçbir şey öğretmeyen, onları kitap, sünnetle tanıştırmayan kimselerin çocukları, yani hükmen yetimleri, piyasadaki sahipsizleri de doyurmak zorundayız. Bunların kalbini, kafasını ve midesini doyurmak zorundayız. Kalplerini Allah'a götürücü îmanla, kafalarını Allah'a götürücü bilgiyle, midelerini de Allah'ın helâl kıldığı rızıkla doyuracağız.

Demek ki Akabe köle âzâd etmek, bu uğurda mal infak etmek, yetimleri, fakirleri doyurmaktır. Bir de:

"Îman edenlerden olmak. Îman edenlerle beraber olmak, îmanlı olanların safına katılmak, sabrı tavsiye etmek ve de sabredenlerle beraber olmak, merhamet etmek, merhamet tavsiye edenlerle beraber olmaktır."

Müslümanın şiarı inanmaktır, ama cennete yalnız gitmek değildir. İnsanlarla birlik olmak için insanlar gerekir. Öyleyse anlatarak, duyurarak, çırpınarak, sabrederek, sabrı tavsiye ederek insanları inananlar yapmak, onları cennete gidenler yapmak zorundayız.

Hani Allah'ın Resûlü:

"***İnsanlar cehenneme gidiyorlar, ben de onların eteklerinden tutup çekiyorum."***

diyordu ya, işte biz de insanları imana dâvet edeceğiz. Nasıl? Meselâ öğrendik Beled'i, hemen insanları buna îmana çağıracağız. Yani tek biz gitmeyeceğiz cennete, beraber gideceklerimiz olmalıdır. İnsanların cenneti ve hidayeti konusunda kendimizi sorumlu tutmalıyız. İnsanları cennete abone yapma derdimiz olmalıdır. Bakın bir hadislerinde Allah'ın Resûlü bu konuyu şöyle anlatır:

"Allah'a yemin ederim ki senin vasıtanla, senin sebebinle bir tek kişinin hidayete ermesi senin için kızıl develerden daha hayırlıdır"

Bu söz bize sanki birilerinin hidayete ermesi konusundaki çabamızla, kırmızı develerin bizim olması konusundaki çabamızın mu-kayesesini, karşılaştırmasını yapıyor, anlatıyor, söylüyor. Farklı bir a-çıdan değerlendirince, yani sen diyor peygamberimiz bu sözü dinleyene, anlatana değil mi ki, beni ilgilendirmez anlamına demiyorum, yâni ben şimdi kendim dinliyorum, şimdi sizler de dinliyorsanız hepimize diyor ki Allah'ın Resûlü; ey sizler, siz ne için çabalıyorsunuz? Sa'yiniz, çabalamanız, gayretiniz, uğraşınız neye doğru? Birilerinin hi-dayete ermesi için mi uğraşıyorsunuz, yoksa kırmızı develer sizin ol-sun için mi? Tabi konunun birinci bölümünde hemen itirazların yükselmeye başladığını siz de duyuyorsunuz. Ama itiraz eden biz olmayalım. Hidayet etmek mi? Kimin elindedir hidayet? İyi ama Allah peygamberine bile; "Sen istediklerini hidayete erdiremezsin, sen istediklerine hidayet veremezsin, sen istediklerini müslüman edemezsin" Evet, biz de istediklerimize hidayet edemeyiz. Böyle bir sorumluluğumuz yok zaten.

Yâni Rasûlullah Efendimiz meselâ Ebu Talib'i çok sevdiği onun müslümanlığını çok istediği halde ona hidayet edemedi. Veya meselâ yine Kur'an'dan öğreniyoruz ki Hz Nuh aleyhisselâm o helâk olup giden oğlunun hidayetini elbette istiyordu. Ama elbette onun istemesi ötekisinin hidayette olması anlamına gelmezdi. Peygamberin bile istediklerini hidayete ulaştırma imkânına sahip olmadığı halde benim sebebimle, benim vasıtamla bir kişinin hidayete ulaşması konusunda bana düşen ne ola ki? Öyle şey olmaz demeye hakkımız yoktur. Çünkü madem ki peygamberimiz böyle demiş, elbette bunun bir başka yönü olmalıdır.

Dahası, acaba biz kızıl develer konusunda da aynı durumda değil miyiz? Ama neden o konuda daha çok çaba içindeyiz? Söyleyin, o kırmızı develerden ne kadarının ne zaman kendisinin olması konusunda uğraşan, didinen insanlar bilirsiniz. Onlar bu kadar uğraştı diye daha çok uğraşana daha çok kızıl develerin verildiğini gördünüz mü? Yâni bir adam ki gecesini gündüzüne katarak, oğlunu kızını unutarak, karısını, namusunu, iffetini unutarak, dahası dinini, diyanetini, Allah'ını peygamberini unutarak bütün bu unutmalarını o kırmızı develere ulaşmak hatırına yaptığını kendisi de biliyor, ama bir deve ya buluyor, ya bulamıyor, bazen onu da bulduğu gün kaybediveriyor. Öyleyse biz ne kırmızı develeri kazanmak, ne de birilerinin hidayetine sebep olmak konusunda bir garantiye sahip değiliz, ama bu konuda sa'y etmekle, çalışıp çabalamakla mükellef ve sorumluyuz. Öyleyse bu hadiseyi, bu sorumluluğu bu açıdan değerlendirmeliyiz.

Şimdi tekrar dönüyorum başa. Rasûlullah Efendimiz beni iki durumla karşı karşıya bırakıp düşünmemi istiyor sanki. Diyor ki, söyle sen Adem oğlundan kadın ya da erkek bir tek kişinin hidayete ermesi konusunda vasıta olabilir misin? İşte o, senin kırmızı develere sahip olman konusundaki o çabalarından daha hayırlıdır. Hattâ başka bir hadislerinde; "dünya ve içindekilerin tamamının senin olmasından da-ha hayırlıdır" buyurmaktadır.

Öyleyse bizim kafaya takıp aklımızdan çıkarmamamız gereken gerçek şu olacak: Ben birilerinin hidayete ermesi konusunda vasıta olsam, birisi olmadı, diğerine, o da olmadı, bir diğerine şeklinde birilerinin daha iyi müslüman olması konusunda gayret edersem, sonunu Allah'a bırakırsam kırmızı develerin, ya da tüm dünya ve içindekilerin benim olması konusundaki gayretimden daha hayırlı olacaktır bu.

Değilse onu bırakıp da kırmızı develerin peşine düşersek, dünyalıklar kazanmaya yönelirsek şunu kesin olarak bilelim ki, ne yaparsak yapalım sonunda yine bize ayrılan kadar gelecektir. Yâni gecemizi gündüzümüze katarak dünya peşine düşsek, çatlasak patlasak da Allah'ın bizim için ayırdığından daha fazlasına ulaşamayacağız. Bizim için ayrılan ayrılmış ve o zaten bize gelecektir.

Bizim için ayırdığını yanlışlıkla başkalarına vermeyecek, başkalarına ayırdığını da yanlışlıkla bize vermeyecek kadar âdil bir Allah'la karşı karşıya ol-duğumuzu asla unutmamalıyız.

Acaba bir tek kişinin hidayete ermesi konusunda çalışıp çabalayacak olan bizler, karşımızdakinin illa kâfirdi de müslüman olması gerekir şeklinde bir çalışmaya mı hazırlanmalıyız? Bir başka şekliyle söyleyelim, yani hidayet sadece kâfirin müslüman olması mı? Yoksa müslüman da yeniden hidayet bulabilir mi? Bunu Fâtiha sûresiyle söylersek daha bir anlaşılır hale gelecektir.

"İhdinessıratal müstakim." Aman Allah'ım bana hidayet lütfet. Öyle bir sırat ki ben o sıratta olayım. Bu sırat senin nimetlerine nail olanların yolu olsun. Beni o yola ilet, o yolda tut ya Rabbi. O yolun hidayetini bana lütfet ya Rabbi diye dua ediyoruz. Aman ya Rabbi, senin hidayetini bulduktan sonra dalâlette, sapıklıkta, yolunu şaşırıp gitmiş, dinini değiştirmiş olan Hıristiyan gibi olmayayım. Ya da kendilerine azap ve gazap ettiğin Yahudiler gibi olmayayım diye bir hidayet talebimiz var. Peki söyleyin bunu herhangi bir konumda okuyan müs-lüman hidayette değil mi ki Allah'tan hidayet istiyor? Ya da namaz kılan ve namazında bunu söyleyen bir müslüman namaz kılacak kadar Allah'ın huzurunda olma bilincinde iken yine de bana hidayet et ya Rabbi diyorsa, söyleyin o hidayeti nereden bulacak? Yâni kâfirliğe dönecek sonra tekrar müslüman mı olacak? Belki de böyle bir çapraşık düşünce, böyle bir farklı düşünce insanları, kâfirken müslüman olanlara sevgi konusunda farklı konuma getirmiş. Yâni bir adam önceden kâfirse, dinsizse, Hıristiyan'sa, Yahudiyse sonra da müslüman olmuşsa müslümanlar ona daha bir değer veriyorlar, daha bir el üstünde tutuyorlar. Ama önceden beri müslüman olan, hattâ biraz daha iyi müslüman olsa bile kimse onu dikkate almıyor. Ya da sonradan müslüman olan o kişi o önceki müslüman olanın seviyesinde olmasa bile daha elde tutuluyor nedense. Galiba hidayet denilen şeyin, küfürden dönmek şeklinde oluşuna daha bir özen gösteriyor, ya da özellik arz ediyor müslümanlar. Herhalde o kadar değil.

Ben anladığımı söyleyeyim. Benim sebebimle bir tek kişinin eğer kâfirse müslüman olması, yok eğer müslüman ise daha iyi müs-lüman olması benim adıma kırmızı develerin benim olmasından çok daha hayırlı olmalıdır. Bir kişinin müslüman iken daha iyi müslüman olmasından kastım, kimi konularda müslümanlığı bilmiyorsa onları öğrenmesi, kimi bildiklerini yapmıyorsa onları yapmaya başlaması, İs-lâm'ın öğrenme ve yaşama seviyesinin alttan üste doğru çıkması şeklinde anlaşılabilir. Yâni benim sebebimle birisi önceki Müslümanlığına göre daha iyi müslüman oluyorsa, önceki cennet yolunda oluşuna nis-petle daha iyi gidiyorsa, öncekine göre cennetteki derecesi daya yük-seğe çıkmışsa, ya da kâfir olup cehenneme giderken müslüman olup cennete gitmeye başlamışsa işte ben buna sebep olmuşsam, benim sebebimle

dini, âhireti, cenneti, cehennemi tanımışsa kırmızı develerin benim olmasından benim için çok daha hayırlıdır.

Peki mademki kırmızı develerin hiç önemi yoksa, ben kırmızı develer konusunda hiç sa'y etmeyecek miyim? Öyle değil, ben Safa ve Merve'yi, ikisi arasında su aramak, rızık aramak üzere sa'y eden Hz. Hacer'i, ama sonunda kırmızı develerden çok daha değerli, çöl ortasında, dağların yalçın kayalıkları arasında, susuz, kimsesiz, insansız, evsiz, barksız bir ortamda ona lütfedilen Zemzem'i elbette u-nutmamalıyım. Onun için sa'y edecek, ama Safa ve Merve'yi aşmadan. Safa'yı öteye, Merve'yi beriye taşmadan sa'y edeceğim. Yâni Al-lah'ın haram-helâl sınırlarını çiğnemeden sa'y edeceğim. Lâkin sa'yim ve gayretim develerden önce, develerden daha çok birilerinin hidayeti üzerine olacaktır.

Şimdi bir hadis okuyunca kendime soracaktım ya. Acaba bu hadis bana ne dedi? Acaba bu hadis sebebiyle ben neredeydim? Ne-rede olmalıydım ve şimdi neredeyim? Yâni acaba ben şu anda insanların hidayeti için uğraşıyor muyum, yoksa ben kırmızı develerin mi peşindeyim? İnsanlardan, yâni sizin yaşadığını çevrenin çok uzaklarındaki insanlardan söz etmiyorum. Ya da yeryüzünde farklı binlerce İslâm'ın dışındaki insanlardan da söz etmiyorum. Yâni çok uzaklarda birileri var mış, henüz ben onlarla tanışıp görüşmemişim, acaba onlarla nasıl görürümün hesabını yapmıyorum. Çünkü onlarla tanışabilmek, onların dillerini öğrenebilmek imkânı belki de hayatınız boyunca size hiç verilmeyecektir. Öyle değil mesele. Ama mutlaka komşunuz vardır sizin gibi konuşan, arkadaşınız vardır konuşup anlaşabileceğiniz, evinizde, dükkanınızda, okulunuzda, sofranızda birileri vardır. Pe-ki onların hidayetleri konusunda çalıp çabalamanız gerekmez miydi bu hadise göre? Ya da siz hâlâ kırmızı develerin mi peşindesiniz?

Sen uğraş hele birilerinin hidayetine. Onlar hidâyete ermezler-se bile sen hidayette kalmaya devam edersin böylece. Yâni biz birilerinin hidayeti için çırpınırken, onlar hidayete ermezler miş, onlar hidayette kalmazlar mış, onlar hidayeti bulmazlar mış ne fark eder bizim için? Çünkü nice peygamberler biliriz ki hiç ümmeti olmamış, hiç inananı olmamış. Ya da üç beş kişiyle sınırlı kalmış. Olsun, peygamberler hidayette kalmışlar ya.

Sabır, ibadetlere devamda sabır, günahlardan kaçma konusunda sabır… Bir de başkalarına sabrı tavsiye edeceğiz. Cemaat böyle yetişir zaten. "Sabret! Dayan kardeşim! Dişini sık! Olur bunlar! Geçer bugünler! İmtihan dünyasındayız unutma! Allah'ın istediği gibi yaşa kardeşim!" diyerek kulluk yolunda insanlara sabır tavsiyesinde bulunacağız.

Sonra insanlara, Allah kullarına merhamet edeceğiz ve merhameti tavsiye edeceğiz. Bizim dinimizde merhamet esastır. Çünkü Rabbimizin kullarıyla ilişkisi merhamet esasına dayanır. Merhamet ettiği için kullarını yaratmıştır, merhamet ettiği için kullarını doyurup korumaktadır. Rabbimiz yerdekilere merhamet etmeyene de merhamet etmeyeceğini öğütlemektedir. Hani çocuklarına acımayışını şikâyet eden birisine:

"Kalbinden merhamet alınmışsa ben ne yapayım!"

diyordu ya Allah'ın Resûlü. Öyleyse yerdekilere merhamet edeceğiz ki Rabbimiz da bize merhamet etsin.

Peki nedir merhamet? Nasıl merhamet edilir insanlara? İnsanlara merhametli olmak için onlara Allah'ın dediğini ulaştırmalıyız. İnsanlara merhametli olabilmek için onları Allah'a kulluğa kazandırıp onları cehennemden kurtarmak ve cennete ulaştırmak zorundayız. Meselâ adam kitap ve sünnetten habersiz ateşe doğru gidiyorsa, onu bundan engelleyerek cennete kazandırarak ona merhamet edelim. Veya adam fâizin içinde, işlerini buna göre yoluna koymuşsa, alıkoyalım bundan onu da böylece O'na merhamet edelim. Veya adam kıbleye yanlış dönmüş, dünyayı kıble edinmiş, bozuk bir hayat programını yaşıyorsa onu bundan alıkoyarak merhamet edelim. Hani farkında olmadan, şuursuzca bir çocuk sobaya gidiyorken ona acıdığımızdan alıkoymaya çalışıyoruz ya, işte aynen onun gibi insanlar farkında olmadan günaha doğru, ateşe doğru gidiyorlarsa merhamet edelim ve kurtaralım onları.

Ama insanlara merhametimiz ters tecelli etmemelidir. Başkaları için kendi kulluğumuzu bitirmemizin, onlar için kendimizi yakmamızın anlamı yoktur. Veya meselâ bir anne çocuğuna merhametinden dolayı onu sabah namazına kaldırmıyorsa, bu kadının merhameti ters tecelli etmiş demektir. Veya gücendireceğim diye sevdiğimiz bir kişinin günahlarına dokunmamak, onu uyarmamak, merhametin ters te-celli etmesi demektir. Burada rahmetimiz tutmasın. Çünkü onun hayatını sorgulamamak, onun cehenneme gidişine göz yummak O'na karşı en büyük merhametsizliktir bunu unutmayalım. Veya meselâ kurban keserken, adâleti icra ederken merhametiniz tutmasın. Bunların Allah'ın istediği biçimde icrası, gerçek merhamettir.

18. "İşte bunlar amel defterleri sağdan verilen sağcılardır."

İşte bunlar, böyle yapanlar, böyle yaşayanlar yümn ashabıdırlar, bereketli, uğurlu, mübarek insanlardır. Allah'ın hayatlarını, amellerini bereketlendirdiği insanlardır. Defterlerine sağlarından girdirilen sağcılardır bunlar. İşte bunlar cennetliklerdir.

19. "Âyetlerimizi küfredenler, işte onlar amel defterleri sollarından verilenlerdir. Onlar her yönden ateşle kapatılacaklardır."

Lâkin kâfirler, âyetlerimizi örtenler, fıtratı setredenler, Allah'ın kendilerine verdiği insanî melekelerini örterek kullanmak istemeyenler, onlar da meş'eme ashabıdır, şom ağızlıdır, bed talihlidir, defterlerine sollarından girdirilecek cehennemliklerdir.

Âyetleri örtmek bir kaç türlü olur.

1. Âyetten muradın ne olduğunu gizlerler. Âyeti okurlar ama muhtevayı örterler. Aman bu insanlar duyarlarsa değişirler diyerek Allah'ın muradını duyurmamaya çalışırlar.

2. Âyetin bizimle ilgisini göz ardı ederler. Âyetin kulluğa yönelik tarafını gündeme getirmeyip malumata boğarlar. Arapça'nın alıştırma kitabı haline getirirler Kur'an'ı.

3. Bazılarını gizler, bazılarını hatırlatırlar. İşlerine gelenleri açıklayıp işlerine gelmeyenleri es geçerler.

4. Veya kimileri de tümüyle inkar edip âyetleri örterler.

Namaz var tamam ama bir zamanlar insanlar boşmuş, elleri boş, işleri yokmuş ve iş için namaz kılarlarmış, diyor adam. Halbuki bugün dolmuş bekleme bile bir kıyamdır, hayatımızda bol kıyamlar var ve artık bugün namaza gerek kalmamıştır, diyor. İşte namazdaki Allah'ın muradını değiştirip bir çeşit âyeti küfretmedir, örtmedir. Veya efendim tamam baş örtmek vardır ama yemeğe kıl düşme tehlikesiyle karşı karşıya bulunulduğu zaman vardır. Bunun dışında baş örtmeye gerek yoktur, diyor adam. Bu da örtmedir ve âyeti inkardır.

Âyetlerin toplumla ilgisini kurmamak, onun bizimle ilgisini kurmamak, göz ardı etmek, tamam okunur edilir ama Kur'an yarışması adına okunur Kur'an veya işte ölünün arkasından okunur, düğünlerde, hatim merasimlerinde okunur. Bunu böyle yerlerde ve bu maksatlarla okuyan hiçbir insana bu güne kadar laikliğe ters düştün, laikliğe ters olarak okudun sen! diye bir sorgulama açılmaz. Neden? Çünkü böyle okuyan onun hayatla ilgisini kurmaz da ondan.

Bakıyoruz insanlar hep aynı bölümleri gündeme getirip öteki bölümleri örtüyorlar, gizliyorlar toplumdan. Allah'ın âyetlerini gündeme getirmeye zaman bulamayanlar, Allah'ın âyetlerini örtüp örtbas edenler unutmasınlar ki:

20. “Onlar her yönden ateşle kapatılacaklardır.”

Cehenneme sorulacaklar, cehenneme atılacaklar ve her yönden üzerlerine ateş kapatılacak onların. Onlarla doldurulacak tüm cehennemin birimleri ve üzerlerinden sürgüler çekilecek Allah korusun. İşte böyle yapanların âkıbeti budur. Velhamdü lillahi Rabbi’l âlemin